

Ga je mee naar de Dommel?

Een project van het IVN Veldhoven-Eindhoven-Vessem

voorjaar 2014

Doelgroep: groepen 1 t/m 4

Plaats: Dommelbeemden bij Veldhoven, te bereiken via de Runstraat, langs het Witven, bij bocht naar rechts kiezen voor het zandpad rechtdoor (Nagelmekersweg)

Doel: het ontdekken van verschillende landschappen (weiland, poel, beek, akkerland) en ontdekken wat er leeft en bloeit..

Een leuke tocht!

Namens de scholenwerkgroep IVN Veldhoven-Eindhoven-Vessem,
Hetty Fokkens, tel. 254 30 77

Aangeraden wordt om met jonge kinderen de korte route zoals hierboven aangegeven te volgen.

Ga je mee naar de Dommel?

Een IVN-project voor groep 1-3 (4), bestaande uit een rondwandeling van ongeveer een uur langs de Dommel en door de Dommelbeemden.

Plaats: Dommelbeemden bij Veldhoven, te bereiken via de Runstraat, langs het Witven, bij bocht naar rechts kiezen voor het zandpad rechtdoor (Nagelmekersweg), parkeren bij het bankje.

Start wandeling: 2 groepen gaan links door het hek en 2 groepen gaan rechtdoor via het zandpad tot het punt waar je opnieuw de Dommelbeemden in kunt (linksaf).

Langs de Dommel kan het heel erg nat zijn, dus laat de kinderen laarzen aan doen.

Maak de groepjes kinderen niet te groot, want er zijn een aantal hoge oevers!

Daar moet je goed uitkijken. De kinderen kunnen bij de "strandjes" dichtbij het water komen.

Doel: het ontdekken van verschillende landschappen (weiland, poel, beek, broekbos, akkerland) en ontdekken wat er leeft en bloeit.

Voraf op school:

- Leen de landschappenkist bij het IVN.
- Er zijn verschillende spelmogelijkheden voor bijv. de gymles (zie bijlage).
- Verhaal vertellen over bijvoorbeeld een reiger, kikker, water. Zie bijlage 2.
- Spelletjes met water(geluiden).
- Beekje spelen in de zandbak of bij een heuveltje in de buurt.

Neem enkele plantengieters met water mee en laat langzaam water stromen van hoog naar laag. Spannend wat er gebeurt. Het water stroomt. Dit noemen we een beek of riviertje. Laat eventueel wat bootjes met de stroom meedrijven.

Excursie:

Meenemen: laarzen, plastic zak om bloemen in te doen, loeppotjes, kijkertjes (wc rolletjes), plastic zakken om op te zitten.

Loop de route linksom (door het hek) of rechtsom (over het zandpad en ook door het hek) en vertel op een aantal punten (zie kaartje) over het landschap. Geef op enkele punten opdrachten (zie suggesties) om bloemen te zoeken (een enkele bloem wordt geplukt en gedroogd).

Beschrijving route linksom:

1. Weiland

Misschien lopen er wel koeien. Die grote dieren zijn heel spannend. Laat de kinderen de koeien eens goed bekijken (dat hoeft niet vlak naast de koeien). Vraag de kinderen of ze weten: wat koeien eten, wat zijn uiers en wat komt er uit. Kijk eens naar koeienpoep, zie je ook insecten in die poep.

Wat voor planten en bloemen groeien er in het weiland. Laat de kinderen ook voelen en ruiken.

Boven deze weilanden zweeft ook nog wel eens een buizerd. Kijk ook eens naar andere vogels.

2. Poel

Vroeger gebruikten mensen poelen voor de koeien en paarden (er waren toen nog geen tractoren), zodat ze gemakkelijk water konden drinken.

In die poelen legden kikkers, padden en salamanders hun eitjes.

Tegenwoordig helpen de mensen de natuur een beetje door de dichtgegroeide poelen weer uit te graven.

Er groeien een heleboel planten in de poelen. Kijk maar eens, hoeveel soorten zie je, welke kleuren bloemen zie je, vliegen er ook insecten/waterjuffers/libellen? Zie je nog kikkers?

3. Beek

Deze beek heet: Dommel. Loop door naar een strandje.

Hebben er ook dieren in het zand gelopen (sporen)?

Waarom zouden de dieren daar gelopen hebben (water drinken, voedsel zoeken)?

Wat doet het water in de beek: stilstaan, bewegen (stromen)?

Als het veel geregend heeft, stroomt er meer water door de beek en kunnen de oevers zelfs overstromen. Let op zand dat op de oevers ligt.

Kijk eens naar de oevers van de beek, laag en hoog.

Er zijn vogels die in de hoge oevers een nest graven, o.a. de ijsvogel.

Kijk eens naar de planten in het water en op de oever.

Als de grassen bloeien, laat de kinderen dan de halmen voelen.

4. Akker en weilanden

Waarom zijn er weilanden? Wat zie je op de weilanden?

Er is ook een stukje waar planten gekweekt worden, waarom?

Er liggen ook akkers. Wat zie je op de akkers? Waarom zaait een boer op een akker?

Zie je ook vogels op de akkers, in de weilanden, in de bomen / struiken of op paaltjes?

Let ook op de bermen en de bloemen. Suggesties bloemen, vruchten en zaden zoeken:

- zoek een heel grote bloem; zoek een heel kleine
- zoek een rode, een witte, een gele bloem
- zoek een bloem met heel veel kleine bloemen bij elkaar (schermbloem)
- zoek een bloem die niet rond is (akkerviooltje, lupine, dovenetel)
- zoek een bloem met een diertje erop
- zoek een klein / groot zaadje
- zoek een plujsaad
- zoek een dik / dun zaadje
- welke kleuren hebben de zaden?

Sloot langs de Nagelmekersweg:

- Let op kwel in het water (een vlies op het water, dat niet meteen weer dicht vloeit als je er met een stokje in roert). Kwel is regenwater dat elders in de bodem zakt en op een plek als deze weer naar boven komt, een soort bron.
- Het sluisje in de sloot bekijken. Door middel van dit sluisje kan er meer water in het (bos)gebied blijven en droogt het niet uit. Dat is goed, omdat er veel planten en bomen groeien die van water houden.

Verwerking op school:

Op school de meegebrachte bloemen in een bloempers en / of een oud boek (bijvoorbeeld telefoongids) leggen en laten drogen. Ook de zaden drogen (kan door ze omgekeerd op te hangen).

Na droging kun je er mooie schilderijen (collages) mee maken.

TIP: controleer bij hoge waterstanden of de weilanden en de oever van de Dommel begaanbaar zijn. Dit gebeurt weliswaar zeer zelden, maar het kan wel.

Bijlage: kaartje, spelletjes en verhaal.

Bijlage: spelletjes

Deze spelletjes kunnen vooraf op school gedaan worden, maar ook tijdens de excursie. Zowel als begin van de excursie als op momenten dat er om wat voor reden dan ook gewacht moeten worden, bijvoorbeeld aan het einde van de excursie als nog niet alle auto's er zijn.

- Reiger, hoe laat is het?

Alle kinderen zijn vissen. Ze zwemmen op zo'n vier tot vijf meter achter de reiger aan. Deze wandelt rustig rond tot de groep vissen roept: 'Reiger, hoe laat is het?' De reiger antwoordt dan met bijvoorbeeld "zeven uur" of een andere tijd. Als hij echter zegt: "Etenstijd", dan moeten de vissen zo snel mogelijk in hun veilige haven zien te komen.

Worden ze gevangen voordat ze daar zijn, dan worden ze opgegeten. Ze moeten de reiger dan volgen door hem aan zijn staart te pakken. Zelf mogen ze niet meetikken.

- Tikspelletjes.

In elke hoek van de speel/gymzaal of op het speelplein ligt een mat: de 'zandplaat' (of met krijt een zandplaat maken). Op iedere mat staan evenveel deelnemers. De zandplaat is een droge plek en rondom is de grond nogal drassig. Je kunt er goed overheen lopen, als je maar snel genoeg bent.

- Hou droge voeten.

Eén deelnemer is de reiger, die moet proberen de anderen, de kikkers te tikken. Die zijn echter vrij wanneer ze op een zandplaat (bijv. een mat) staan. Ze mogen wel steeds van 'mat' wisselen. Alleen in het drassige gebied mag de tikker de andere deelnemers tikken. Dit spel kan gespeeld worden met één tikker. Later kan een tweede tikker worden toegevoegd of twee tikkers die elkaar bij de hand houden.

Spannender wordt het spel door toepassing van de regel, dat zich slechts vier deelnemers op een eilandje mogen bevinden. Wanneer dan een vijfde speler op de zandplaats stapt, moet de eerste deelnemer er vanaf.

- Ren naar je eiland.

De deelnemers, kikkers, bevinden zich achter een zijlijn in de ruimte. Op vier willekeurige punten in de zaal bevinden zich matten: eilanden waarop je droge voeten kunt halen. Afhankelijk van de grootte van de groep bevinden zich één of meerdere tikkers, reigers, in de zaal. Alle deelnemers moeten na het signaal van de spelbegeleider, zonder getikt te worden, proberen op een eiland te komen. Wanneer dit lukt, krijgen ze 'een startpunt'. Hierna gaan ze terug naar de startlijn en proberen het nog eens. Wanneer een deelnemer getikt is, moet deze terug naar de startlijn en kan opnieuw proberen het eiland te bereiken. Na het eindsignaal van de spelbegeleider wordt gekeken hoeveel punten er gehaald zijn.

- Overloopspelletjes

De reiger en de kikkers.

In de poelen en in de beek komen veel kikkers en reigers voor. Twee van de deelnemers zijn reigers en de anderen spelen voor kikker. De kikkers stellen zich op achter een lijn in 'de beek'. In de zaal liggen een aantal hoepels verspreid. Dit zijn de poelen waarin de kikkers tijdelijk veilig zijn. De kikkers moeten zonder door de reiger getikt te worden aan de overkant zien te komen. Ze mogen wel gebruik maken van de poelen. Zodra een kikker in een pool zit, kan deze niet getikt worden. Als een kikker op het 'land' door een reiger wordt getikt, moet deze terug naar 'de beek' en mag nogmaals proberen aan de overkant te komen.

- Reiger mag ik oversteken

Een variant van: schipper mag ik overvaren.

- Estafettespelletjes

Verdeel de groep in groepjes van vier of vijf kinderen. De groepjes gaan achter een startlijn staan. De kinderen staan hierbij achter elkaar.

- Spring van poel tot poel.

Kikkers leven in het water. Daarom gaan de groepjes proberen zo snel mogelijk een parcours af te leggen. Je mag niet op het land komen. Er worden hoepels in banen gelegd op een zodanige onderlinge afstand, dat de deelnemers van hoepel tot hoepel kunnen springen. Gebruik de hele lengte van de zaal of voor buiten een afstand van ca. 25 meter. De deelnemers springen van poel tot poel, draaien om bij een keerpunt en gaan via de poelen terug naar de startstreep. Daar tikken zij de volgende deelnemer aan en deze legt ook hetzelfde parcours af.

- De kikkertrek

Kikkers trekken nog wel eens van de ene poel naar een andere of naar een beek. Het liefste doen zij dit als groep. Daarom houden de deelnemers elkaars handen vast en leggen zo in een lange sliert het parcours af. (In dat parcours kunnen eventueel hindernissen worden aangebracht.)

Bijlage: voorleesverhaal

Kwekkie het eendje dat niet wilde luisteren

Door Henny de Graaf, gepubliceerd op www.writehistory.be

Er was eens een klein eendje. Dat eendje leefde samen met zijn ouders, broertjes en zusjes in een sloot. De eendjes luisterden altijd goed naar papa en mama. Dat moest ook wel, want er waren veel gevaren. Jonge eendjes kunnen onder een boot komen. Of nog erger, door een kat gevangen worden. Daarom bleven ze dicht bij hun moeder zwemmen. Mama en papa wisten wel wat ze moesten doen als er gevaar was.

"Jullie zijn nu wat groter. Daarom gaan we nu verder zwemmen dan normaal," zei moeder.

"Dus goed bij elkaar blijven."

"Ja mama," zeiden de eendjes in koor.

"We zwemmen heel ver weg. Naar een plek waar veel riet groeit," zei papa. "Dus voorzichtig zijn. Er kunnen dieren zitten die graag eendjes eten."

"Maar, papa, waarom gaan wij er dan naar toe?" vroeg Kwekkie.

"Omdat jullie nog veel moeten leren over de sloot en wie er wonen," zei vader. "Zo weet je straks wie je vrienden zijn en wie niet."

Dat was natuurlijk ook zo. Ook mensenkinderen moeten leren wie wel en niet aardig zijn. Daarom moeten kinderen ook goed naar papa en mama luisteren.

Ze gingen op weg en zwommen allemaal netjes dicht bij elkaar.

Kwekkie zag zoveel! Hij wist bijna niet waar hij kijken moest. Toen ze net voorbij een brug waren hoorde hij iets.

"Kwaak, kwaak, kwaak!"

Een grote, groene kikker zat aan de kant. Kwekkie wilde er naartoe om de kikker beter te bekijken.

"Kwekkie, doorzwemmen!" riep vader. "Bij de groep blijven."

"Ja maar, papa. Ik wil....."

"Gewoon bij de groep blijven," riep papa weer.

Kwekkie zwom door, maar toen hij weer de kikker hoorde kwaken, ging hij terug. Net toen zijn familie een bocht maakte.

"Wat ben jij voor een dier?" vroeg Kwekkie.

"Een kikker en ik kwaak graag," antwoordde de kikker.

"Ik ben een eendje en ik piep graag," zei Kwekkie stoer.

"Dat geloof ik," zei de kikker, "maar moet jij niet snel naar je familie toe?"

"Puh, die weet ik zo te vinden," antwoordde het eendje stoer. "Ik ben al groot en kan alles al zelf."

"Ga toch maar snel naar je familie voordat je ze niet meer kunt vinden," zei de kikker. De kikker sprong het water in en Kwekkie was alleen.

Het eendje keek rond. Hij zag niemand meer.

"Papa! Mama!" piepte hij hard, maar niemand hoorde hem. Zo snel als hij met zijn pootjes kon peddelen zwom hij naar de plek waar hij papa en mama het laatst zag! Niets. In de bocht waren er opeens niet één maar twee sloten. Welke moest hij nemen?

Moeder keek achterom.

"Waar is Kwekkie?" vroeg ze geschrokken.

"Het is niet waar!" riep vader verschrikt. "Is hij toch terug naar de brug gegaan. Het is veel te gevaarlijk voor een eendje alleen. Mama, ik zwem terug, blijf jij hier met de kinderen."

Zo zwom papa terug, goed kijkend tussen de planten en struiken of hij de stoute Kwekkie zag.

Ik ga maar naar rechts, dacht het eendje. Daar is veel riet. Rustig zwom hij langs het riet. Opeens stond daar een grote, grijze vogel met een heel lange bek!
"A ha!" zei de vogel luid. "Wat hebben we hier, een kuikentje?"
"Ik ben geen kuikentje maar een eendje. En wat ben jij?" vroeg Kwekkie nieuwsgierig.
"Ik ben een reiger. Jij bent een dom kuiken omdat jij niet weet dat reigers eendjes eten," zei de reiger heel gemeen lachend.
Toen schrok kwekkie wel!
"Papa, mama!" piepte hij bang. "Waar zijn jullie? Help!"
"Niemand hoort je," grijnsde de reiger. "Ik heb nu een volle buik omdat ik net een kikker op heb. Ik bewaar je voor later."
Kwekkie dacht aan de kikker bij de brug. Zou de reiger die kikker...?
"Daarom bijt ik je pootjes af zodat je niet weg kunt zwemmen," ging de reiger door.
Van schrik gingen de veren van het eendje overeind staan. Was hij maar bij zijn familie gebleven. Had hij maar naar zijn ouders geluisterd. Was hij maar niet...Van schrik wist hij niets meer te zeggen..

Opeens was er een hoop kabaal in de sloot. Een witte zwaan landde op het water, vlakbij de reiger en Kwekkie.
Nog een grotere vogel! Kwekkie werd nu zo bang dat hij zijn hartje tegen zijn borst voelde kloppen. De zwaan vouwde zijn vleugels op zijn rug en keek de reiger boos aan.
"Gerret Grijpert, heb je weer een eendje gestolen?" siste de zwaan.
Als zwanen sissen, zijn ze heel erg boos en kun je beter weggaan.
"Nee, deze zwom zelf naar mij toe," verdedigde reiger Gerret zich.
"Maakt niet uit. Dom kuiken, klim op mijn rug en ga onder mijn vleugels zitten. We gaan je ouders zoeken."
Al snel begreep Kwekkie dat de zwaan hem geen kwaad wilde doen. Snel klom hij op de rug en zwommen ze de sloot uit. Weg van de gemene reiger.

Bij de splitsing zag de zwaan een vadereend paniekerig zoeken. Hij zwom er naar toe.
"Iets kwijt?" vroeg de zwaan.
"O politiezwaan Raaymakers, ik ben mijn zoon kwijt. Hij is terug gezwommen terwijl ik hem zo gezegd heb bij de groep te blijven. Ik ben zo bang dat hem iets overkomen is." Tranen van verdriet biggelden over de wangen van papa.
"Kijk eens onder mijn linkervleugel. Is die kneuter van jou?"
Zwaan Raaymakers tilde zijn vleugel op. Kwekkie zag zijn vader en riep: "Papa, ik ben het, Kwekkie!"
"Dat is mijn zoon! Mag hij met mij mee?" Papa was zo blij dat hij met zijn vleugels begon te klapperen.
"Het lijkt mij beter dat jij naar je gezin vliegt. Ik kan sneller zwemmen dan jij. Zo weten je vrouw en kinderen dat Kwekkie veilig is."

Zo gebeurde het.
Kwekkie was snel terug bij zijn broertjes en zusjes. Mama was zo blij dat ze Kwekkie bijna doodknuffelde. Nadat ze het avontuur van het eendje gehoord hadden, wist iedereen het zeker: voortaan altijd goed naar mama en papa luisteren!
Op de terugweg zag Kwekkie de grote kikker bij de brug zitten en hij knipoogde naar hem. En zo kon het gebeuren dat ze nog lang en gelukkig leefden.